

IVO LUKANC, *Diocletianus, der römische Kaiser aus Dalmatien*, Edit Cultura, Wetteren, 1991, 343 s.

Времето во кое владеел Диоклецијан и неговите совладатели познато е како Реставрација на римската империја и почеток на едно ново поглавје во античката историја, на Доминатот или доцноримската епоха. Диоклецијан се појавува на историската сцена како некој митски јунак дораснат да ја извлече Империјата од длабоката криза во која целосно беше потоната. Преку низа успешни реформи во доменот на административната, воена, стопанска, фискална и монетарна политика тој успеал не само да го обнови Царството туку и да создаде цврста основа врз која истото ќе се надградува и ќе живее уште неколку векови.

На Диоклецијан, особена и во многу нешта контроверзна личност посветени и се бројни и вонредно добри студии. Последната меѓу нив, за која тука зборуваме, се однесува за еден дел од монетарната политика на Диоклецијан, поправо за неговите златни емисии. Пред нас е една извонредна нумизматичка публикација пишувана наизменично на англиски, германски и француски, а во помал дел и на италијански, латински и шпански јазик. Авторот работеше на ова дело многу години и успеа во 75 музеи да собере податоци и фотографии на 528 златни монети на Диоклецијан, всушност на сите наоди што денес се познати во светот. На тој начин Луканц успеал да создаде најкомплетен корпус на златници на Диоклецијан, поткрепен целосно со добри фотографии. Покрај нив авторот дава и исцрпен каталог со сите потребни податоци, проследен со голем број на прегледни и студиски табели. Покрај монетите објавени досега во најисцрпниот корпус, во *Roman Imperial Coinage* vol. V/2 и VI, Луканц успеал да собере и низа нови, досега непознати наоди и тука да ги презентира.

Во I поглавие на книгата авторот дава основни податоци за Диоклецијан и временска табела на сите поважни настани во неговото владеење. Кон ова Луканц ги прилага и сите познати натписи и папируси на кои се споменува Диоклецијан, поткрепени со одлични фотоси и транскрипција, потоа фотоси на сите портрети на Диоклецијан, работени во полна пластика. Истите овозможуваат како натамошни епиграфски студии така и студирање на развојот на уметничкиот стил во текот на Првата тетрархија.

Следното поглавје претставува каталог на кој се надоврзува синоптичкиот список на златните монети распоредени по ковниците како и по музејските збирки, каде секој примерок се наоѓа. Во следното поглавје е прикажана циркулацијата на златните монети на сите продажни аукции, почнувајќи од 1741 до 1990 година, со што е олеснето следењето на одделни наоди од една во друга колекција и воедно одбегната е можноста некоја монета погрешно да се третира повеќе пати.

На ова следи особено богата библиографија која се однесува на Диоклецијан и неговото време (вкупно 916 наслови). Истата е поделена тематски во: историските извори, нумизматиката, социјалните и стопанските проблеми, реформите на Диоклецијан, едиктите, војската, управата, прогоните и др., што многу им олеснува на сите заинтересирани да се консултираат по одделните проблеми.

На крајот треба да го истакнеме вонредниот квалитет на сите фотографии – на натписите, папирусите и монетите; овие последниве се особено значајни, бидејќи секој читател може да ги следи и самостојно продлабочува стилските анализи. Иво Луканц има вложено вонреден напор, прво да ги

собере сите наоди што денес постојат во светот, да ги документира и каталогски обработи; да ги прегледа сите аукциски каталози што излегле во светот во последните 250 години, од нив да ги издвои соодветните податоци, да ги спореди и идентификува истите наоди; потоа да собере толку исцрпна библиографија.

Оваа вонредна книга посветена само на златните емисии на Диоклецијан, покренува од своја страна потреба да се продолжи ваква гигантска работа за монетоковањето и на другите владетели, а тоа е голема и значајна работа што лежи пред идните истражувачи.

Иван Микулчиќ
Философски факултет
Скопје